

УЛАМЧЫЛААРЫ КӨРДҮНГЕН

ТР-ниң Аныяктар яамызыга конференция болуп эркен. Аана Кыйыл хоорайнын кыи айтырым чүгдө Тывада Спутник районда 141 аал чурттаар чедир туттунмаан берге болганынан ук тудуг-тудуун дугайында база чуу-гуаалашкан. Акшаландырыш-ры көрдүнгөн.

БИРЖА ТУРГУСТУНГАН

Чоокта ТР-ниң Чазанын Күш-ажыл болгаш чоңу ажилга хаара тудар яамызын база Аныяктар яамызын каттышкан коллегия хуралы болуп эркен.

Оон шийтирип суугаар аны-колла сорулгазы — 30 харга джктар биржазын тургускаан. Ук биржаның директоруна Дархан-оол Демирал сонуг-кан. Тургустунган биржаның кол-ла сорулгазы — 30 харга чедир аныяктарын яныз-бүрү мергежилдерге, күш-ажылга өөредери.

ООН САЛБЫРЫ — ТЫВАДА

Эрткен иседала ТР-ниң Аныяктар яамызыга конференция болуп эркен.

Конференциянын шийтирип суугаар «Бистин бажыны-выс — Россия» шимчээшкни-нин салбырын Тывада тур-гускаан. Конференциянын ажилыга Россиянын Аныяк-тар шимчээшкнинин дарга-сы О. Е. Бочаров, Ю. К. Арак-чаа, М. О. Тонув болгаш еске-даа төлөөлөр кирпешкен. Тывада ук шимчээшкнинин удуруткучуна Григорий Са-рыгыларын, күүсекчи коми-теттин даргазына Валерий Ховалдыгы сонгаан, «Бистин бажынывыс — Россия» шим-чээшкнинин ажиттыгын кол сорулгазы — тыва аныяктар-ны куруне амыдыралына хаара тудуп, ажил-ишке ки-риштирери болуп. Чечек ДОНГАК.

ДАЛГАН, ЧИГИРНИ ҮЛЭЭН

Өвүр кокуунун «Ак-Чыра» совхозуун Чалааты хойжу бригаданын Усна.Хөл шыназынын Сарыг-Степеле кыштага Айлаана, Владимир Вацаар үш дугаар төрүүр 368 баш хойжу маллап орап.

Олар хоюн орай, март айда олдаар кылдыр сула эдержилге киргенер. Хой-ларын күш-денгели шы-рак, сизиги, дузу, одаар чүдүлү чедир. Малчынарга кыштагаашкыне үнеринч муруу чарында совхоз дирекциясы бир-биш шоодай далганын, таакпы, чигирни үлөп берген. Чымды-на бо черге киш берге болуп турар. Эрткен чымды мал сугатка берген турган өөренип көргөш, улуттукчулар бо чымды «МТВ-80» маркалыг суг сөөртүр тракторну быжы-лаан. Малдын кайжа-хораан-ын малчынар кышка уду-рык кылдыр чыгылап, бе-леткек алганар. Кажаалдап

хоорган көркенни бо кыжын доокаарга суг издеринге ажилгаар кылдыр кургат-каш, камыны-биле чыып алган.

Өг-бүлө тыва радионун дамчыдылгаларын приемни, гинден уругулу дымпап орап. Акша-тогерик айты-ры бергелени-биле тускай почтаны чогулдан солун, сеткүүлдерни ууктелиши-кининг ап турарына мал-чынар хомупдан орап болуп. Оон ылай малчынарга шаандагы лек лекция, бесе-ла, зооветеринарыг өөре-диге болбайн турарын өг-нүч хөрежкен ээи дымнат-ты. Найгы-оол ДАМДЫН.

АЖЫЛЫНГА

ЭЭ-ХАРЫБИСАЛГАЛЫГ

Бай,Тайга кожуу чагырганын иштати хөре-ктер кылды 1996 чылдын эрткен айларында корум-чурум камгаланын күштелдер талазы-биле элэн ажылдары кылдыр чоруткан.

Оон түнелинде кем-хөрек үлүгелешкенини 24 хуу кызыраган. Чижээ, 1995 чылда 292 кем-хөрек үлүгелешкенини бүртүктеткен турган болза, бо чылдын эрткен айларына ол 48 хуу кызыраган. Бүгү-ле чүд-леттингем кем-хөректинг 90 ажыг хууу арагалаш-кынын түнелинде болган.

Арагалаашкына болгаш алкогольме удур демисел, деп иштати хөректер килдин күштелдери, «адрестери» илереди чып, кем-хөрек болдурбас лөш профилак-тика ажилын доктаамап

чорудуп турар. Боттарынын бот-харыбисалганын ханымы, биле мелепер билер, даанга ажил-хөректине беринген, хой-интинин корум-чуруму камгаларына тургустун чоруп, коргузуп, ак сеткил-диге ажиллап чорулар деп өвөш эвес. Оларга Николай Куулар, Сергей Комуу, Ай-маа Салчак, Олег Дембирел, Татьяна Хуна, Належда Чимир-оол, Шуйла участко төлөзүн Харыг-оол Хертек болгаш өскелени-лаа хама-рыштырар болуп. Сарыг-оол САЛЧАК. Бай,Тайга кожуу.

ЧУГУЛА КАМПАНИЯ ЭГЕЛЭЭН

Тыва Республиканың Президентинин сонуг-далары 1997 чылдын март 16-да эрттирери чар-лаар дугайында Тыва Республиканың Дээди Хуралы (парламенты) 1996 чылдын ноябрь 14-те доктаа-ды хүлээн алган сөөүлдө, сонугула мурунун кам-паныазы бистин республикада хөрек кырында эгелей берген.

Россия Федерациязын В. Ч. Амыр, секретарына Либерал-демократтыг пар-тиязынын (РДП) Тывада дөвискээр салбыры (паргазы А. Кашин) сонугула катты-жышкынын тургускаан бол-жаш ону бүртүктээрине эрте-жок чугула бугу документи-лери ТР-ниң Топ сонугула комиссияныга кирген.

Республиканын элэн каш хой-инти шимчээшкенини, иң болгаш организациа-ларынч төлөөлөттирген деле-гаттарынын тургузукчу кон-ференцияны эркен ятпни, да хүнүнде Тыванын проф-эвилелдер чөвүленини ба-жыныга болган. Тыва Рес-публиканың Президентинин албан-дужаалына чагыс аай кандидатты депшилер сорулгалыг сонугула блогун конференцияга бир үн-биле бадылап тургускаан. От блоктуп составына «Бистин бажынывыс — Россия» деп нийтигел-политиктиг шим-чээшкенин Тывада салбы-ры, «Спортчу Тыва» партия, бугуруткучелерин — бараан бугуруткучелерин болгаш ачы-дуу чедиркичелерин сардыкчы эвес хой-интинин организациага Тываның хөвөзөкчө эвилел, «Мемо-риал» нийтигел кирген. Сонугула блогунун чөвүлени-нин даргазына О. В. Петров даргазынч ора-лакчыларына И. Ш. Очур,

«Хостуг Тыва» шимчээш-книни, «Депшиле» деп патриоттуг организацианың төлөөлекчилери конференцияга мөстөлөл кылгаш, чаа тур-густунган сонугула блогун бугуру-биле дөткөн турарын демдөглөш. Ынчаарга рес-публика улуг организациа болуп дайынныч болгаш күш-ажылдын хоочуннары-ның чөвүледи сонугула бло-гунга, каттыжышкынына киркир эргез болгаш сон, гугула инициативаны кылды аргазы чок дөвөрин Тыва Республиканың Топ сонугула комиссияны тайылбырлаан Чылдаганы: хоочуннарың республика чөвүледи дагын бүртүктөшкенин кылдыр-таан. Тургустунган сонугула блогунун даразында конфе-ренцияны чоокку хүнерге болуп болган Тыва Рес-публиканың Президентинин албан-дужаалына кандидатты депшилер дугайында шийтиги Тыва Респу-бликаның Президентинин сон-угулаларынын дугайында ТР-ниң Хойлузунга дүүш, түр чымты бадылаашкын, биле хүлээн алып. Бистин корр.

ШЫН

Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн.

№ 135 (15819) ♦ 1996 чылдың декабрь 10, вторник

Ат салган шагы 20.10. ± Салар өртөз 600 рубль.

Президентинин ажыл-албаны

ТҮҢНЭЛДИГ БОЛГАН

Россия Федерациязын Күрүне Думанын Тывага кээп чоран депутаттары Н. И. Травкин, В. Д. Гришин, Г. А. Салчак сугар-биле кады Тыва Республиканың Президентиниң Ш. Д. Ооржак бо чылдың декабрь 2-де Москваже албан ажылынын айы-биле чорупканын, оң-биле кады ТР-ниң Саң аамызын сайды М. К. Нурсат наймысалга айтканын, Тыва Республиканың оралакчы президентини А. А. Мельников оларын Москвада мапан турарын моон мурунда туш черин парладагы, телевиденизи, радиоу дымнаткан болуп.

Президент Ш. Д. Ооржак Москвадан 1996 чылдың декабрь 7-ле эоп келген. Тыва Республиканың Са-заак Ваптыгының оралакчылары В. В. Кара Сал, Э. Х. Ооржак, Күрүне секретары В. С. Очур-оол, ТР-ниң Иштиги хөректер яамызынын сайды генерал С. С. В. Монгуш, республиканың КАН ажилынч удуруткучу, мийизининч лековичиги Э. О. Каа-ржаан, албанынч еске даа кижилери, парлаганын, телевиденини, радиону журналистери Тыва Рес-публиканың Президентиниң «Ик-40» самолеттуң эжинге барып уткаан.

— Россияда болгаш Тыва-да социал-экономика бо-варын, акша-хөректин чедип-пес берге байдыгы үеин-де Москвага албан-ажыл-дар айы-биле барып чораян-нарың түнелдерин чу-гаалап берип көрүсерем, Шериг-оол Дзижикович

дерациязын Чазак Вап-тыгынын оралакчысы, Саң аамызын сайды Алек-сандр Яковлевич Лишике кирген — деп, Президент ха-рузага, сонуг чүккө, аана денештирген дөвискээрлер-ге, оон иштиде биске ха-маарышкан айтырыгларын шийтирээр сорулгалыг Россия Федерациязын Ора-лакчы премьерини В. М. Се-ровака база киргенин Ш. Д. Ооржак дымнаткан. Аана киргениниң түнелинде, про-токолга шийтириги хүлэп алган, Тыванын акша-хөре-ктин-биле ханзыр дугайында элэн түнелдиг чүдүлери протоколга айткан. Ын-чаарга ам бистин ийде бар-акшыны, ам дөвөсинде ап болуп ужурул бар акшыны 208 миллиард рубль... Бир эвес Президент, оралакчы президент, Саң аамызы, бистин сайтытарымыс кыыш тургаш, эки ажылдаар бол-за, ол аныны бо айа ар-тарынын аргазы бар. Артан акша өренин дугуларың аргаларын чугаалажып кар-

дар комбинады боттарының белен продукциязын өр-төз эвээжеткеш, тудуг ор-ганизацияларына болгаш чурттакчы чоңа котелье хөвирлиг бажынар тудуп алдырына садыр. Оон кирген орулга акша-тогерикти чаа төлөвилелдер кылырына болгаш бугурут-кучелерине эде дерлөзүн кы-лырына ажылгаар. Маана хамаарыштыр хоорайларга болгаш кокуунарга чурт-талга тудуун организаста-ары-биле хөмчөгөр ажилдап кылдынган. — Чурттаалга тудуун хөг-жүдери-биле чүгдө боттары-ныстың эрги технология-ларымыс ажиллап, эрги төлө-вилелдер-биле ол-ла хөвөр бажынар тудар бис бе азы кападыгыт?

— Чок. Эрги турар төлө-вилелдер-биле ам бажынар тудар бис. Бе талазы-биле чурттуң Санкт-Петербуркта дөтөлей черлиги шыгар-лаан төлөвилел институттары, биле болган аны-ангы ор-ганизациалар биле ажиллап турар бис. Кызылдан бажың тудар комбинады чик эр-тектик чаа конструкциялар үндүр кылдыр чартып кылдыр. Ынчаарга келир чылдын бирги кварталында ол ажилдарын эгээр сор-улга-биле комбинады чээли акшаыны бөри көрүдүнгөн. Маана хамаарыштыр рес-публиканын тудуг материал-дары бугуруп турар черлери-нин чаа дерлөзүниң дуга-йында хөмчөтө хөмчөгөр база доктаала кирген. А ба-жынар тудары-биле Кызыл хоорайнын чөөн талазында төлөвилел дөвискээрин ажилдарын келир чылдын бирги кварталында акшал-дырып эгээр апар. Чурт-талга тудуун төлөвилелдер талазы-биле болуп конкурск кижиринге бистин респу-блика белектенип турар. Ол дугайында «Менатен» бан-кымы бисче тускай чаганы чоруткан. Келир чылдан эге-леп тудуг материалдары са-лар тускай рыноктары, шийтирериниң Кызыл, Ак-Довуранка болгаш ко-жуунарга белектеш.

— Бажың тудары-биле кызылчыларга хамаарыштыр кандыг ажилдар чорудары? — Кызыл хоорай чагырга-зы хуу кижилерге бажың туд-румчудар сорулга-биле тус-кай хөмчөгөрлери боттады-рар, оон организастаар. Чер дөвискээрин ап турар үеде аны-ангы документи-лер кылдыртырына болгаш еске-лаа чүдүлдерге чингеле-диң тургузуп талазы-биле аныгыны база чугаалажыр аныгыны база чугаалажыр аныгыны тудар дөвискээр-лери үлөп турар үеде ха-мааттарынын акша-тогерик байдаларын база өөренип көрүп турган бээр. Виктор КАРА-САЛ чуга-лашкан.

— Тыва Республиканың Чазак Ваптыгының оралакчылары В. В. Кара Сал, Э. Х. Ооржак, Күрүне секретары В. С. Очур-оол, ТР-ниң Иштиги хөректер яамызынын сайды генерал С. С. В. Монгуш, республиканың КАН ажилынч удуруткучу, мийизининч лековичиги Э. О. Каа-ржаан, албанынч еске даа кижилери, парлаганын, телевиденини, радиону журналистери Тыва Рес-публиканың Президентиниң «Ик-40» самолеттуң эжинге барып уткаан.

— Россияда болгаш Тыва-да социал-экономика бо-варын, акша-хөректин чедип-пес берге байдыгы үеин-де Москвага албан-ажыл-дар айы-биле барып чораян-нарың түнелдерин чу-гаалап берип көрүсерем, Шериг-оол Дзижикович

дар комбинады боттарының белен продукциязын өр-төз эвээжеткеш, тудуг ор-ганизацияларына болгаш чурттакчы чоңа котелье хөвирлиг бажынар тудуп алдырына садыр. Оон кирген орулга акша-тогерикти чаа төлөвилелдер кылырына болгаш бугурут-кучелерине эде дерлөзүн кы-лырына ажылгаар. Маана хамаарыштыр хоорайларга болгаш кокуунарга чурт-талга тудуун организаста-ары-биле хөмчөгөр ажилдап кылдынган.

— Чурттаалга тудуун хөг-жүдери-биле чүгдө боттары-ныстың эрги технология-ларымыс ажиллап, эрги төлө-вилелдер-биле ол-ла хөвөр бажынар тудар бис бе азы кападыгыт?

— Чок. Эрги турар төлө-вилелдер-биле ам бажынар тудар бис. Бе талазы-биле чурттуң Санкт-Петербуркта дөтөлей черлиги шыгар-лаан төлөвилел институттары, биле болган аны-ангы ор-ганизациалар биле ажиллап турар бис. Кызылдан бажың тудар комбинады чик эр-тектик чаа конструкциялар үндүр кылдыр чартып кылдыр. Ынчаарга келир чылдын бирги кварталында ол ажилдарын эгээр сор-улга-биле комбинады чээли акшаыны бөри көрүдүнгөн. Маана хамаарыштыр рес-публиканын тудуг материал-дары бугуруп турар черлери-нин чаа дерлөзүниң дуга-йында хөмчөтө хөмчөгөр база доктаала кирген. А ба-жынар тудары-биле Кызыл хоорайнын чөөн талазында төлөвилел дөвискээрин ажилдарын келир чылдын бирги кварталында акшал-дырып эгээр апар. Чурт-талга тудуун төлөвилелдер талазы-биле болуп конкурск кижиринге бистин респу-блика белектенип турар. Ол дугайында «Менатен» бан-кымы бисче тускай чаганы чоруткан. Келир чылдан эге-леп тудуг материалдары са-лар тускай рыноктары, шийтирериниң Кызыл, Ак-Довуранка болгаш ко-жуунарга белектеш.

— Бажың тудары-биле кызылчыларга хамаарыштыр кандыг ажилдар чорудары? — Кызыл хоорай чагырга-зы хуу кижилерге бажың туд-румчудар сорулга-биле тус-кай хөмчөгөрлери боттады-рар, оон организастаар. Чер дөвискээрин ап турар үеде аны-ангы документи-лер кылдыртырына болгаш еске-лаа чүдүлдерге чингеле-диң тургузуп талазы-биле аныгыны база чугаалажыр аныгыны база чугаалажыр аныгыны тудар дөвискээр-лери үлөп турар үеде ха-мааттарынын акша-тогерик байдаларын база өөренип көрүп турган бээр. Виктор КАРА-САЛ чуга-лашкан.

— Тыва Республиканың Чазак Ваптыгының оралакчылары В. В. Кара Сал, Э. Х. Ооржак, Күрүне секретары В. С. Очур-оол, ТР-ниң Иштиги хөректер яамызынын сайды генерал С. С. В. Монгуш, республиканың КАН ажилынч удуруткучу, мийизининч лековичиги Э. О. Каа-ржаан, албанынч еске даа кижилери, парлаганын, телевиденини, радиону журналистери Тыва Рес-публиканың Президентиниң «Ик-40» самолеттуң эжинге барып уткаан.

— Россияда болгаш Тыва-да социал-экономика бо-варын, акша-хөректин чедип-пес берге байдыгы үеин-де Москвага албан-ажыл-дар айы-биле барып чораян-нарың түнелдерин чу-гаалап берип көрүсерем, Шериг-оол Дзижикович

дар комбинады боттарының белен продукциязын өр-төз эвээжеткеш, тудуг ор-ганизацияларына болгаш чурттакчы чоңа котелье хөвирлиг бажынар тудуп алдырына садыр. Оон кирген орулга акша-тогерикти чаа төлөвилелдер кылырына болгаш бугурут-кучелерине эде дерлөзүн кы-лырына ажылгаар. Маана хамаарыштыр хоорайларга болгаш кокуунарга чурт-талга тудуун организаста-ары-биле хөмчөгөр ажилдап кылдынган.

— Чурттаалга тудуун хөг-жүдери-биле чүгдө боттары-ныстың эрги технология-ларымыс ажиллап, эрги төлө-вилелдер-биле ол-ла хөвөр бажынар тудар бис бе азы кападыгыт?

— Чок. Эрги турар төлө-вилелдер-биле ам бажынар тудар бис. Бе талазы-биле чурттуң Санкт-Петербуркта дөтөлей черлиги шыгар-лаан төлөвилел институттары, биле болган аны-ангы ор-ганизациалар биле ажиллап турар бис. Кызылдан бажың тудар комбинады чик эр-тектик чаа конструкциялар үндүр кылдыр чартып кылдыр. Ынчаарга келир чылдын бирги кварталында ол ажилдарын эгээр сор-улга-биле комбинады чээли акшаыны бөри көрүдүнгөн. Маана хамаарыштыр рес-публиканын тудуг материал-дары бугуруп турар черлери-нин чаа дерлөзүниң дуга-йында хөмчөтө хөмчөгөр база доктаала кирген. А ба-жынар тудары-биле Кызыл хоорайнын чөөн талазында төлөвилел дөвискээрин ажилдарын келир чылдын бирги кварталында акшал-дырып эгээр апар. Чурт-талга тудуун төлөвилелдер талазы-биле болуп конкурск кижиринге бистин респу-блика белектенип турар. Ол дугайында «Менатен» бан-кымы бисче тускай чаганы чоруткан. Келир чылдан эге-леп тудуг материалдары са-лар тускай рыноктары, шийтирериниң Кызыл, Ак-Довуранка болгаш ко-жуунарга белектеш.

хуусааларын айткан гра-фики тургузарын чөвүлөт хуралдың ажылыга кириш-кен губернаторлар негези.

Чуртта сак-хөвүңү, акша-тогериктиң айтырымы амыг үеде келерге чыг болуп турары чөвүлөт хуралга дем-дегелтирген. Чүгдө шалаң-ны төлөзүңге беэиң 40 ажыг триллоон рубль чедиппейн турар. Шалаң, пенсия, поссо-биелер талазы-биле эгидиши-кинерин түнү 24 трил-лион ажыг рубль четкен. Мындагы дыка нарын байдал-дан уштунарнын хөмчөгөл-ерин Россия Федерациязын Чазак ап, 1997 чылда чурт-туң бюджетинин төлөвилел-дин белектеш. Инфляциянын деңгелин 8-12 хуудан ажы-рып болбаз кыла көрүң-ген. Россиянын 1997 чылда бюджетинин дугайында хой-лу төлөвилелни чугаалажып көрүп бо чылдын декабрь 15-ке чедир сонгарлаткан. РФ-тиң Күрүне Думазы ол хойлу төлөвилелдин ийчан хүлэп аптарганын, чаа чыл-ды чурт бюджеттиг утку-рунга идеяли Россияны Чазак Ваптыгы Виктор Сте-панович Черномырдинич идегеп, бугуруп турары бугу-дугеде билдинир болгай.

— Бистин республикада саң-хөвүңү айтырымы база

дыка нарын. Ынчаарга бажы-ни уругларын чамды ал-бан черлери хагынар чы-гап турар. Маана холбаштыр чүнү чугаалап болур силер? — деп, «Тувинская правда» солунуң журналисти Инна Прищева Президентидең ай-тырган.

Бюджет алдырың ажил-дакчыларынын шалаңы чедир төлөзүңн айтырымы дыка нарын болуп турарын Президент айткан болгаш бирги эөлөгө башкыларын, эмчилерин, бичиңи уруглар албан черлерин ажилдакчыларының шалаң-нын төлөп бөриң демде-глээн. 200 миллиард ажыг рубльди дарый алтар болу-дур. Москвадан 60 мил-лиард рубльди Тываже чо-луртканын, 74 миллиард ру-бльди кыып тургаш алтар аргаңын барын Президентиниң чугаалаанын оозалап ай-тыр алаар.

Москвага ажил-чорудула-зы түнелдиг болганын, жур-налисттерин айтырыларын-га толдарый харымы бер-гени дөш, олар Президентге өөрүп четтиргенин илергей-лээн.

Алексей ДМЕРЖАА.

ТР-ниң Президент сонугдаларына уткуштур

КОМИССИЯ ХУРАЛЫНГА

Тыва Республиканың Топ сонугула комиссиязынч чуртталга хуралы дүүн болуп эркен. Тыва Республиканың Пре-зидентинин албан-дужаа-лынын кандидатына А. Ю. Кашини депшиктен Россиянын либерал-демократтыг партиязын Тыва рес-публика дөвискээр органи-зациязынч сонугула болу-пун бугуруттирген төлөлек-чилерин бугуруттирген ой-талаар дугайында идеяли ТР-ниң Топ сонугула комис-сиязынч харысалгалыг секретары К. Д. Вудук-оол кылган.

Тыва республика дөвискээр организациязынч сонугула болу-пун бугуруттирген төлөлек-чилерин бугуруттирген ой-талаар дугайында идеяли ТР-ниң Топ сонугула комис-сиязынч харысалгалыг секретары К. Д. Вудук-оол кылган. Тыва Республиканың Кон-ституциязын 69 чүдүңгө, Тыва Республиканың През-идентинин сонугулаларың эгелекчи болуп болган сон-гукчулар болу-пун бугурут-тирген төлөлекчилерин бу-руткөз дугайында ТР-ниң депшиктен Россияның либе-Топ сонугула комиссиязы-ның доктаалы хуралга хү-лэп алган. Тыва Республиканың Пре-зидентинин албан-дужаа-лынын кандидатына К. А. Бичелдейни депшиктен сон-гукчуларын эгелекчи болу-п болгаш сонугчуларың эге-лекчи болу-пун бугуруттир-ген төлөлекчилерин бугу-рут дугайында айтырымы хуралга көргөн. К. А. Би-челдейни депшиктен сон-гукчуларын эгелекчи болу-п болгаш сонугчуларың эге-лекчи болу-пун бугуруттир-ген төлөлекчилерин бугу-руткөз дугайында ТР-ниң Топ сонугула комис-сиязынч харысалгалыг секретары К. Д. Вудук-оол кылган.

Чагыдылга-97

ЭРГИМ НОМЧУКЧУ!

ЧАА, 1997 ЧЫЛДЫН ҮНҮП КЕ-ЛТИНГЕ ЧЕДИР 22 ХОНУК АРТКАН. А КЕЛИР ЧЫЛЫН «ШЫН» СОЛУННУГ БОЛУР ДЕП БОДААР БОЛЗУНАРЗА, КО-ЖУУНАРГА ДЕКАБРИ 15-ТЕН, А КЫЗЫЛ ХООРАЙГА 20-ДЕН

ЭРТТИРБЕИЧ ЧАГЫДЫЛГАНАР КЫЛЫП АЛЫНАР. ОЛ ҮЕГЕ ЧЕДИР КҮШ ЧЕТТИК-ПЕЙН БАРЗЫНАРЗА, ФЕВРАЛЬ-ДАН ЫНАЙ БИР АЙЛАП-ДАА БОЛЗА, ЧАГЫДЫЛГАНЫ КЫ-ЛЫП АП БОЛУРУНАРЫ СА-ГЫНДЫРЫП ТУР БИС.

Чартык чылда чагыдылга өртөз 60 муң, а 3 айда — 30 муң рубль.

Чагыдылгалыг болурунче далажыңар!

Subscription form for 'ШЫН' magazine. Includes fields for name, address, phone, and a 12-month payment table. The table has columns for months 1-12 and rows for 'Куда' (address) and 'Кому' (recipient). Below the table is a section for 'доставочная карточка' (delivery card) with fields for 'на газете' (magazine) and 'на рубль' (in rubles).

ЧАГЫДЫЛГА ЧОК

1996 чылдың ийги чарымында солун, сеткүүл чагыдылганын Кызыл хоорайга болган кокуунарга библиотекалар чээл-биле кылган турган. Хоорайнын Н. Круская аттыг библиотказы, Суг-Хөл, Чоон, Хемчиң дөш, оон-даа өске кокуунарга ном-сан черлери бо хүнерге чедир ол өрелерин төлөп шы-дааган. Чаа 1997 чылдын чагы-гы-ла Кызыл кокуунун тоңчуттунган библиотека чеккини солун, сеткүүл чагы-дылга алып аргалып болган. Бөскөлери — Кызыл хоо-ректен, кокуунардан ча-райда Н. Круская аттыг

библиотека база оон дөвискээр аайы-биле тургустунган 10 филиалы, 15 кокуунун библиотекалары топ элден-нарын чагыдылгазы чок аркан. Бо хүнерде республика солуннарынч чагыдылгазы ам-даа уламчылап турар. А библиотекаларга чагыдыл-га кылды алдырыга акша, хөректин айтырыглары көр-дүмөй турарында, байдал нарын хөвөзө болуп артын турар. Ольга САНДАРАА.

М ө ө р ө й

УЛУСЧУ ТЕАТРЛАРДА

Чоокта чаа республика... удустан Бин-Хемден Аяс Күжүгөт болган.

Улуг халап-өрт

СЕРЕМЧИЛЕДИ КҮШТЕДИРЕР

Өртемчөйдө болу бөр улуг халаптарынч бирээси — өрт.

Тес-Хем кожуун девискөрине 9 айны дүргүзүндө 14 улуг өрт болган.

Кышкы одалга сезону эгелде болбай, ыччангаш бүтүлө албап.

Х о м у д а л

ЭЗЕР ШАМНААШ...

Хоюлдурум сагыпас коңчул-ла шаг-дыр бо.

Бир-ле кожам сугта чөдө бөрүмге, могоштырак олгу кырылда ла келди.

Сеткилден дүвүрөл

КАРА АСПААНДАН АДЫРЫЛЗА

Болумдуң дүвүрөл, болуп чорупу боламыны бикни олур мен.

Тыва чоңум каян-кечен медерел кирип, шыи орукче өгүл келер ирги?

«Саарыкчы» чоңуустун багай спиртин ички алган.

КҮЗЕЛ-СОРУК ДӨГЕЙЛЕНМЭН...

Күзел-сорук дөгөйлөмөн үзө дээрге, өр кыжиге жол бе алы өзөң бө?

Алдан чыл бурунгаар Сүт-Холдуң база бир чаруу булуңунарың бирээси — ыраакчылар ырып ханман.

Чылаба Ооржак солуу аажак-чаңгың урсап дийкиң, баштактаңың ырыяп.

КУЗЕЛ-СОРУК ДӨГЕЙЛЕНМЭН...

Күзел-сорук дөгөйлөмөн үзө дээрге, өр кыжиге жол бе алы өзөң бө?

Алдан чыл бурунгаар Сүт-Холдуң база бир чаруу булуңунарың бирээси — ыраакчылар ырып ханман.

Чылаба Ооржак солуу аажак-чаңгың урсап дийкиң, баштактаңың ырыяп.

Кызыл болгаш кызылчылар

ҮРЕП, ТОНАП-ЛА ТУРАР

КАЖАН-БИР ШАГДА ТУДУГЛАР ТУТТУНУП ЭГЕЛЭЭР ИРГИ БЕ?

Бир-тээ, амгы үе берге, ырыкче шилчишиңиң чүве болганда.

Чылаба Ооржак солуу аажак-чаңгың урсап дийкиң, баштактаңың ырыяп.

КУЗЕЛ-СОРУК ДӨГЕЙЛЕНМЭН...

Күзел-сорук дөгөйлөмөн үзө дээрге, өр кыжиге жол бе алы өзөң бө?

Алдан чыл бурунгаар Сүт-Холдуң база бир чаруу булуңунарың бирээси — ыраакчылар ырып ханман.

Чылаба Ооржак солуу аажак-чаңгың урсап дийкиң, баштактаңың ырыяп.

ТЫВА ТӨӨГҮЗҮНГЕ ТАЙЫЛЫРЫЛЫГ СЛОВАРЬ

ТЫВА ТӨӨГҮЗҮНГЕ ТАЙЫЛЫРЫЛЫГ СЛОВАРЬ

НУКЕР—XIII—XIV вектерде турган моол шериг дружиназы (ноян шериг).

КЫРГЫС-ТЫВА ТУРА ХАЛЫШКЫН — 1275 — 1276 чылдарда Енисей кыргыстарынын болгаш тыва аймактарынын моол феодал эжелекчиликтин шериг-полки.

ДЖУНГАР ТЫВА ШЕРИГ — Джунгариянын моол күрүстөниң чыгырманын адаанга тургаш, джунгар хаанга шериг алабын өрттирип турган тыва аймактардан тургустунган алтыт шериг.

ТОЧКИН—УРБАНХАЙ XIX вектин тончузунда Моолдун Дасухту-Хаан иррип турган аймакта (моол ноёнга чыгырманы) тыва кожууну ады.

ТОЧКЕР — амгы Току кожуунун девискөригө шаг-дүштөн бөр-ле чуртап чоралган кээк тываалар. То, чилеринг ады XVII вектин

ХУУДА АГАР САНГА СТРАХОВАНИЕ ДАДЫВЫРЛАРЫ

ХУУДА АГАР САНГА СТРАХОВАНИЕ ДАДЫВЫРЛАРЫ

Пенсия системаның чаартыр үе келген. Бистин амьдарылышта дыка кой чүдүлөр чаартылган.

ПЕРСОНИФИКАЦИЯ УЧЕДУН ДИИ ЧОГУМ ЧҮЛ ОЛ?

Хуузунда учеттинг уткаын чүдөл дие. Россиянын ажилдап турган хамааты бүгү өлкөдө хуузулда агар санга аныкталган.

ПЕРСОНИФИКАЦИЯ УЧЕДУН ДИИ ЧОГУМ ЧҮЛ ОЛ?

Хуузунда учеттинг уткаын чүдөл дие. Россиянын ажилдап турган хамааты бүгү өлкөдө хуузулда агар санга аныкталган.

ПЕРСОНИФИКАЦИЯ УЧЕДУН ДИИ ЧОГУМ ЧҮЛ ОЛ?

Хуузунда учеттинг уткаын чүдөл дие. Россиянын ажилдап турган хамааты бүгү өлкөдө хуузулда агар санга аныкталган.

ПЕРСОНИФИКАЦИЯ УЧЕДУН ДИИ ЧОГУМ ЧҮЛ ОЛ?

Хуузунда учеттинг уткаын чүдөл дие. Россиянын ажилдап турган хамааты бүгү өлкөдө хуузулда агар санга аныкталган.

ХУУДА АГАР САНГА СТРАХОВАНИЕ ДАДЫВЫРЛАРЫ

ХУУДА АГАР САНГА СТРАХОВАНИЕ ДАДЫВЫРЛАРЫ

Пенсия системаның чаартыр үе келген. Бистин амьдарылышта дыка кой чүдүлөр чаартылган.

ПЕРСОНИФИКАЦИЯ УЧЕДУН ДИИ ЧОГУМ ЧҮЛ ОЛ?

Хуузунда учеттинг уткаын чүдөл дие. Россиянын ажилдап турган хамааты бүгү өлкөдө хуузулда агар санга аныкталган.

ПЕРСОНИФИКАЦИЯ УЧЕДУН ДИИ ЧОГУМ ЧҮЛ ОЛ?

Хуузунда учеттинг уткаын чүдөл дие. Россиянын ажилдап турган хамааты бүгү өлкөдө хуузулда агар санга аныкталган.

ПЕРСОНИФИКАЦИЯ УЧЕДУН ДИИ ЧОГУМ ЧҮЛ ОЛ?

Хуузунда учеттинг уткаын чүдөл дие. Россиянын ажилдап турган хамааты бүгү өлкөдө хуузулда агар санга аныкталган.

ПЕРСОНИФИКАЦИЯ УЧЕДУН ДИИ ЧОГУМ ЧҮЛ ОЛ?

Хуузунда учеттинг уткаын чүдөл дие. Россиянын ажилдап турган хамааты бүгү өлкөдө хуузулда агар санга аныкталган.

